Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 23ης Νοεμβρίου 2023 *

«Προδικαστική παραπομπή – Περιβάλλον – Σύμβαση του Aarhus – Οδηγία 2003/4/ΕΚ – Πρόσβαση του κοινού σε περιβαλλοντικές πληροφορίες – Απόρριψη αίτησης παροχής πληροφοριών – Πρακτικά συνεδριάσεων κυβέρνησης – Συζητήσεις σχετικά με τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου – Άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2 – Εξαιρέσεις από το δικαίωμα πρόσβασης σε πληροφορίες – Έννοιες των "εσωτερικών επικοινωνιών" και των "διαδικασιών των δημόσιων αρχών" – Δικαστική προσφυγή – Ακύρωση της απορριπτικής απόφασης – Εφαρμοστέα εξαίρεση που προσδιορίζεται στη δικαστική απόφαση – Δεδικασμένο»

Στην υπόθεση C-84/22,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το High Court (ανώτερο δικαστήριο, Ιρλανδία) με απόφαση της 8ης Φεβρουαρίου 2022, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο την ίδια ημέρα, στο πλαίσιο της δίκης

Right to Know CLG

κατά

An Taoiseach,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα)

συγκείμενο από τους K. Λυκούργο, πρόεδρο τμήματος, O. Spineanu-Matei, J.-C. Bonichot (εισηγητή), S. Rodin και L. S. Rossi, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Right to Know CLG, εκπροσωπούμενη από τους D. Browne, BL, F. Logue, solicitor, και N. J. Travers, SC,

– ο An Taoiseach και η Ιρλανδία, εκπροσωπούμενοι από τις M. Browne και E. O'Hanrahan και τον A. Joyce, επικουρούμενους από την A. Carroll, BL, και τον B. Kennedy, SC,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον G. Gattinara και την L. Haasbeek,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 17ης Μαΐου 2023,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε′, και του άρθρου 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, της οδηγίας 2003/4/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2003, για την πρόσβαση του κοινού σε περιβαλλοντικές πληροφορίες και για την κατάργηση της οδηγίας 90/313/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ 2003, L 41, σ. 26), καθώς και τις αρχές του δεδικασμένου και της αποτελεσματικότητας.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Right to Know CLG, μη κερδοσκοπικής οργάνωσης ιρλανδικού δικαίου, και του An Taoiseach (Πρωθυπουργού, Ιρλανδία), σχετικά με αίτηση της 8ης Μαρτίου 2016 προς την Ιρλανδική Κυβέρνηση, με την οποία ζητήθηκε η παροχή πρόσβασης σε όλα τα έγγραφα που αφορούσαν τις συζητήσεις του Υπουργικού Συμβουλίου για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου της Ιρλανδίας, οι οποίες έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια συνεδριάσεων που πραγματοποιήθηκαν από το 2002 έως το 2016 (στο εξής: αίτηση της 8ης Μαρτίου 2016 για πρόσβαση στις περιβαλλοντικές πληροφορίες).

Το νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο

3 Η Σύμβαση για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα, η οποία υπεγράφη στο Aarhus στις 25 Ιουνίου 1998 και εγκρίθηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με την απόφαση 2005/370/ΕΚ του Συμβουλίου, της 17ης Φεβρουαρίου 2005 (ΕΕ 2005, L 124, σ. 1, στο εξής: Σύμβαση του Aarhus), ορίζει στο άρθρο 4, παράγραφοι 3 και 4, τα εξής:

«3. Αίτημα για περιβαλλοντικές πληροφορίες δύναται να απορρίπτεται, εάν:

[…]

γ) το αίτημα αφορά υλικό υπό ολοκλήρωση ή αφορά εσωτερικές επικοινωνίες δημοσίων αρχών, σε περίπτωση που η εν λόγω εξαίρεση προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο ή την εθιμική πρακτική, λαμβανομένου υπόψη του δημοσίου συμφέροντος που εξυπηρετείται από την κοινολόγηση.

4. Αίτημα για περιβαλλοντικές πληροφορίες δύναται να απορρίπτεται, εάν η κοινολόγηση θα είχε δυσμενείς επιπτώσεις:

α) στον εμπιστευτικό χαρακτήρα των εργασιών των δημοσίων αρχών, σε περίπτωση που ο εν λόγω εμπιστευτικός χαρακτήρας προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο·

[…]».

Το δίκαιο της Ένωσης

4 Στην αιτιολογική σκέψη 16 της οδηγίας 2003/4 αναφέρονται τα εξής:

«Το δικαίωμα στην πληροφόρηση σημαίνει ότι η δημοσιοποίηση πληροφοριών θα πρέπει να είναι ο γενικός κανόνας και ότι θα πρέπει να επιτρέπεται στις δημόσιες αρχές να απορρίπτουν αιτήματα για περιβαλλοντικές πληροφορίες σε συγκεκριμένες και σαφώς καθοριζόμενες περιπτώσεις. Οι λόγοι απόρριψης θα πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικά, το δε δημόσιο συμφέρον που εξυπηρετείται από την διάθεση των πληροφοριών θα πρέπει να σταθμίζεται συγκριτικά προς το συμφέρον που εξυπηρετείται από την άρνηση δημοσιοποίησης των πληροφοριών αυτών. Οι λόγοι της άρνησης πρέπει να εκτίθενται στον αιτούντα εντός του χρονικού διαστήματος που ορίζεται στην παρούσα οδηγία.»

5 Το άρθρο 1 της οδηγίας φέρει τον τίτλο «Στόχοι» και προβλέπει τα εξής:

«Οι στόχοι της παρούσας οδηγίας είναι:

α) να κατοχυρώσει το δικαίωμα πρόσβασης στις περιβαλλοντικές πληροφορίες που κατέχονται από τις δημόσιες αρχές ή για λογαριασμό των δημόσιων αρχών και να καθορίσει τους βασικούς όρους και προϋποθέσεις, καθώς και πρακτικές ρυθμίσεις, άσκησης του ως άνω δικαιώματος […]».

6 Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας φέρει τον τίτλο «Ορισμοί» και προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[…]

2) “Δημόσια αρχή”:
   α) η κυβέρνηση ή άλλη δημόσια διοίκηση, συμπεριλαμβανομένων δημόσιων συμβουλευτικών φορέων, σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο·

[…]

3) “Πληροφορίες που κατέχει δημόσια αρχή”: περιβαλλοντικές πληροφορίες στην κατοχή της, οι οποίες προέρχονται ή λαμβάνονται από την εν λόγω αρχή.

[…]

5) “Αιτών”: το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που ζητεί περιβαλλοντικές πληροφορίες.

[…]»

7 Το άρθρο 4 της οδηγίας φέρει τον τίτλο «Εξαιρέσεις» και έχει ως εξής:

«1. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν τη δυνατότητα απόρριψης αίτησης περιβαλλοντικής πληροφορίας όταν:

[…]

ε) η αίτηση αφορά εσωτερικές επικοινωνίες, λαμβανομένου υπόψη του δημόσιου συμφέροντος που εξυπηρετείται από την δημοσιοποίηση των πληροφοριών αυτών.

[…]

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν την απόρριψη αιτήσεων περιβαλλοντικών πληροφοριών αν η δημοσιοποίηση των πληροφοριών αυτών θα μπορούσε να επηρεάσει αρνητικά:

α) τον εμπιστευτικό χαρακτήρα των διαδικασιών των δημόσιων αρχών, εφόσον ο εμπιστευτικός αυτός χαρακτήρας προβλέπεται από τη νομοθεσία·

[…]

Οι λόγοι απόρριψης που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 ερμηνεύονται συσταλτικά, λαμβανομένου υπόψη, για τη συγκεκριμένη περίπτωση, του δημόσιου συμφέροντος που εξυπηρετεί η δημοσιοποίηση των πληροφοριών. Σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, το δημόσιο συμφέρον που εξυπηρετεί η δημοσιοποίηση των πληροφοριών σταθμίζεται συγκριτικά προς το συμφέρον που εξυπηρετεί η άρνηση. Τα κράτη μέλη δεν δύνανται, δυνάμει της παραγράφου 2 στοιχεία α), δ), στ), ζ) και η), να προβλέπουν την απόρριψη αιτήσεων που αφορούν πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον.

[…]

4. Περιβαλλοντικές πληροφορίες που κατέχονται από τις δημόσιες αρχές ή για λογαριασμό τους και οι οποίες έχουν ζητηθεί από τον αιτούντα παρέχονται εν μέρει όταν είναι δυνατόν να διαχωρισθούν οι πληροφορίες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 στοιχεία δ) και ε) ή της παραγράφου 2 από το υπόλοιπο των αιτούμενων πληροφοριών.

[…]»

8 Το άρθρο 6 της οδηγίας 2003/4, το οποίο φέρει τον τίτλο «Προσφυγή στη δικαιοσύνη», επιβάλλει στα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι ο αιτών, ο οποίος θεωρεί ότι η αίτησή του για παροχή περιβαλλοντικών πληροφοριών αγνοήθηκε, απορρίφθηκε αδικαιολόγητα, απαντήθηκε πλημμελώς ή δεν αντιμετωπίσθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας, έχει δικαίωμα να ασκεί διοικητική ή δικαστική προσφυγή κατά των πράξεων ή παραλείψεων της οικείας δημόσιας αρχής.

Το ιρλανδικό δίκαιο

Το Ιρλανδικό Σύνταγμα

9 Το άρθρο 28, παράγραφος 4, του Bunreacht na hÉireann (Ιρλανδικού Συντάγματος) ορίζει τα εξής:

«[…]

2° Η κυβέρνηση συνεδριάζει και ενεργεί ως συλλογική αρχή […].

3° Ο εμπιστευτικός χαρακτήρας των συζητήσεων που διεξάγονται κατά τις συνεδριάσεις της κυβέρνησης τηρείται σε κάθε περίπτωση, εκτός εάν το High Court (ανώτερο δικαστήριο) αποφασίσει τη δημοσιοποίησή τους όσον αφορά συγκεκριμένη υπόθεση:

i) προς το συμφέρον της απονομής της δικαιοσύνης από δικαστήριο, ή

ii) για λόγους υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος, σύμφωνα με σχετική αίτηση που υποβάλλεται από επιτροπή διορισμένη από την κυβέρνηση ή από υπουργό της κυβέρνησης υπό την εποπτεία των Houses of the Oireachtas (Σωμάτων του Κοινοβουλίου) για να διερευνήσει ζήτημα για το οποίο τα εν λόγω Σώματα έχουν δηλώσει ότι έχει δημόσιο ενδιαφέρον.

[…]»

Η κανονιστική πράξη για την πρόσβαση σε περιβαλλοντικές πληροφορίες

10 Η οδηγία 2003/4 μεταφέρθηκε στο ιρλανδικό δίκαιο με την European Communities (Access to Information on the Environment) Regulations 2007 (S. I. 133/2007) [κανονιστική πράξη του 2007 – Ευρωπαϊκές Κοινότητες (πρόσβαση σε περιβαλλοντικές πληροφορίες)] (στο εξής: κανονιστική πράξη για την πρόσβαση σε περιβαλλοντικές πληροφορίες).

11 Το άρθρο 8 της εν λόγω πράξης προβλέπει ορισμένους υποχρεωτικούς λόγους απορρίψεως αίτησης πρόσβασης σε περιβαλλοντικές πληροφορίες. Η σχετική με τις «διαδικασίες» εξαίρεση μεταφέρθηκε στην εσωτερική έννομη τάξη με το άρθρο 8, στοιχείο a, σημείο iv.

12 Το άρθρο 8, στοιχείο b, της κανονιστικής πράξης προβλέπει ότι μια δημόσια αρχή δεν παρέχει περιβαλλοντικές πληροφορίες «στο μέτρο που αυτό συνεπάγεται τη γνωστοποίηση συζητήσεων κατά τη διάρκεια μίας ή περισσότερων συνεδριάσεων της κυβέρνησης».

13 Το άρθρο 9 της κανονιστικής πράξης για την πρόσβαση σε περιβαλλοντικές πληροφορίες μνημονεύει τους λόγους για τους οποίους μπορεί να απορριφθεί σχετικό αίτημα πρόσβασης. Η εξαίρεση που αφορά τις «εσωτερικές επικοινωνίες» έχει μεταφερθεί στην εσωτερική έννομη τάξη με το άρθρο 9, παράγραφος 2, στοιχείο d.

14 Κατά το άρθρο 10 της κανονιστικής πράξης για την πρόσβαση σε περιβαλλοντικές πληροφορίες:

«1. Κατά παρέκκλιση από τα άρθρα 8 και 9, παράγραφος 1, στοιχείο c, η αίτηση για περιβαλλοντικές πληροφορίες δεν μπορεί να απορριφθεί όταν αφορά πληροφορίες σχετικά με τις εκπομπές στο περιβάλλον.

2. Η αναφορά της παραγράφου 1 σε πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον δεν περιλαμβάνει συζητήσεις σχετικά με το ζήτημα των εκπομπών αυτών οι οποίες διεξάγονται κατά τη διάρκεια συνεδρίασης της κυβέρνησης.

3. Η δημόσια αρχή εξετάζει κάθε αίτηση μεμονωμένα και σταθμίζει το δημόσιο συμφέρον που εξυπηρετείται από τη γνωστοποίηση και το συμφέρον που εξυπηρετείται από την άρνηση γνωστοποίησης.

4. Οι λόγοι απόρριψης αίτησης για περιβαλλοντικές πληροφορίες ερμηνεύονται στενά, λαμβανομένου υπόψη του δημόσιου συμφέροντος που εξυπηρετείται από τη γνωστοποίηση.

5. Καμία διάταξη των άρθρων 8 ή 9 δεν επιτρέπει στις δημόσιες αρχές να μην παρέχουν περιβαλλοντικές πληροφορίες τις οποίες κατέχουν μαζί με τις πληροφορίες που αναφέρονται στο άρθρο 8 ή 9, όταν οι πληροφορίες που ζητούνται μπορούν να διαχωριστούν από τις πληροφορίες των άρθρων 8 ή 9.

[…]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

15 Η αίτηση πρόσβασης σε περιβαλλοντικές πληροφορίες που υποβλήθηκε στις 8 Μαρτίου 2016 από τη Right to Know αφορούσε, κατ’ ουσίαν, την πρόσβαση στα πρακτικά των συνεδριάσεων της Ιρλανδικής Κυβέρνησης. Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε στις 27 Ιουνίου 2016, κατόπιν διαδικασίας εσωτερικής επανεξέτασης. Η Right to Know προσέβαλε την απόφαση αυτή ενώπιον του High Court (ανώτερου δικαστηρίου, Ιρλανδία).

16 Με απόφαση της 1ης Ιουνίου 2018, το δικαστήριο αυτό έκρινε ότι η εξαίρεση από το δικαίωμα πρόσβασης στις περιβαλλοντικές πληροφορίες η οποία αφορά τις «εσωτερικές επικοινωνίες» δημόσιας αρχής και προβλέπεται από το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε′, της οδηγίας 2003/4 είχε εφαρμογή στο μέτρο που οι συνεδριάσεις της Ιρλανδικής Κυβέρνησης έπρεπε να εξομοιώνονται με τέτοιες επικοινωνίες. Διαπίστωσε επίσης ότι η εφαρμογή της εν λόγω εξαίρεσης απαιτούσε στάθμιση του δημοσίου συμφέροντος που εξυπηρετείται από τη γνωστοποίηση και του αντίστοιχου συμφέροντος που εξυπηρετείται από την άρνηση γνωστοποίησης, η οποία δεν πραγματοποιήθηκε με την απόφαση της 27ης Ιουνίου 2016. Κατά συνέπεια, το High Court (ανώτερο δικαστήριο) ακύρωσε την απόφαση αυτή και ανέπεμψε την αίτηση της Right to Know στον Πρωθυπουργό προς επανεξέταση.

17 Με απόφαση της 16ης Αυγούστου 2018, ο Πρωθυπουργός έκανε δεκτή την αίτηση της Right to Know, αλλά μόνον εν μέρει. Η Right to Know προσέβαλε την απόφαση αυτή ενώπιον του High Court (ανώτερου δικαστηρίου), αμφισβητώντας τη νομιμότητά της.

18 Στο πλαίσιο της προσφυγής της, η Right to Know αμφισβητεί τον χαρακτηρισμό των ζητηθέντων εγγράφων στον οποίο προέβη το High Court (ανώτερο δικαστήριο) με την απόφαση της 1ης Ιουνίου 2018. Κατά τη Right to Know, πρέπει να αποκλειστεί η εφαρμογή της εξαίρεσης του άρθρου 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε′, της οδηγίας 2003/4 για τις «εσωτερικές επικοινωνίες» και να εφαρμοστεί έτερη εξαίρεση, ήτοι η προβλεπόμενη στο ίδιο άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, εξαίρεση για τις εμπιστευτικές «διαδικασίες» δημόσιας αρχής.

19 Το High Court (ανώτερο δικαστήριο) επισημαίνει συναφώς ότι, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4, δεν μπορεί να απορριφθεί αίτηση για γνωστοποίηση εγγράφων που αφορούν «πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον». Συγκεκριμένα, η διάταξη αυτή περιορίζει την εφαρμογή πλειόνων εξαιρέσεων που προβλέπονται στο άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της ίδιας οδηγίας, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η εξαίρεση για τις «διαδικασίες των δημόσιων αρχών», σε περίπτωση αιτήσεων πρόσβασης σε περιβαλλοντικές πληροφορίες. Αντιθέτως, η εν λόγω διάταξη δεν έχει εφαρμογή στην εξαίρεση που προβλέπεται για τις «εσωτερικές επικοινωνίες».

20 Επομένως, αν τα έγγραφα των οποίων ζητείται η κοινοποίηση δεν ενέπιπταν στην τελευταία αυτή εξαίρεση, αλλά σε εκείνη που προβλέπεται για τις «διαδικασίες», η γνωστοποίησή τους θα ήταν υποχρεωτική τουλάχιστον στο μέτρο που αφορούν «εκπομπές στο περιβάλλον». Στην περίπτωση αυτή, η Ιρλανδική Κυβέρνηση δεν θα μπορούσε να επικαλεστεί τον εμπιστευτικό χαρακτήρα των συνεδριάσεών της.

21 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι οι συνεδριάσεις της κυβέρνησης θα μπορούσαν να αποτελούν εμπιστευτικές «διαδικασίες». Συγκεκριμένα, επισημαίνει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 28, παράγραφος 4, του Ιρλανδικού Συντάγματος, η κυβέρνηση συνεδριάζει «ως συλλογική αρχή» και διευκρινίζει ότι ο σκοπός των συνεδριάσεων αυτών, ο οποίος προσδιορίστηκε από το Supreme Court of Ireland (Ανώτατο Δικαστήριο, Ιρλανδία) στην υπόθεση Attorney General/Hamilton [1993] 2 I. R. 250, είναι να καταστεί δυνατή μια πλήρης, ελεύθερη και ειλικρινής συζήτηση πριν από την έκδοση των αποφάσεων.

22 Η διαχωριστική γραμμή μεταξύ των «εσωτερικών επικοινωνιών» και των εμπιστευτικών «διαδικασιών» δεν προκύπτει σαφώς από το άρθρο 4 της οδηγίας 2003/4.

23 Επιπροσθέτως, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, υπό το πρίσμα του εθνικού δικαίου, δεν είναι βέβαιο ότι, στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης, η Right to Know μπορεί να αμφισβητήσει τον χαρακτηρισμό των οικείων εγγράφων ως «εσωτερικών επικοινωνιών», ο οποίος έγινε δεκτός με την απόφαση της 1ης Ιουνίου 2018.

24 Κατά το αιτούν δικαστήριο, πρόκειται, πράγματι, για νομικό ζήτημα που κρίθηκε οριστικώς με την απόφαση της 1ης Ιουνίου 2018, κατά της οποίας, εξάλλου, δεν ασκήθηκε ένδικο μέσο. Επισημαίνει, επιπλέον, ότι η διαφορά της κύριας δίκης και η διαφορά επί της οποίας εκδόθηκε η ως άνω απόφαση αφορούν τους ίδιους διαδίκους, ήτοι τη Right to Know και τον Πρωθυπουργό, και έχουν το ίδιο αντικείμενο, ήτοι την εξέταση της αιτήσεως της 8ης Μαρτίου 2016 για πρόσβαση στις περιβαλλοντικές πληροφορίες. Ως εκ τούτου, το δεδικασμένο που απορρέει, κατ' αρχήν, από την απόφαση της 1ης Ιουνίου 2018 αποκλείει, κατά γενικό κανόνα, τη δυνατότητα της Right to Know να ισχυριστεί εκ νέου ότι τα ζητηθέντα έγγραφα δεν εμπίπτουν στον λόγο αρνήσεως παροχής πρόσβασης που προβλέπεται για τις «εσωτερικές επικοινωνίες».

25 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι αυτή η μορφή δεδικασμένου, η οποία αναγνωρίζεται, στο ιρλανδικό δίκαιο, ως «issue estoppel», εκτείνεται, πέραν του διατακτικού της προγενέστερης αποφάσεως, και στο σκεπτικό με το οποίο το δικαστήριο αποφαίνεται επί πραγματικών και νομικών ζητημάτων.

26 Ωστόσο, οι δικαστές διατηρούν εξουσία εκτιμήσεως προκειμένου να επιτρέπουν την επανεξέταση ενός ζητήματος προς το συμφέρον της δικαιοσύνης. Στο πλαίσιο αυτό, οφείλουν να εξισορροπούν τα αντικρουόμενα δικαιώματα των διαδίκων και, γενικότερα, το δικαίωμα πρόσβασης στη δικαιοσύνη και το δημόσιο συμφέρον για οριστική επίλυση των διαφορών. Εν προκειμένω, θα

μπορούσε να επιτευχθεί κατάλληλη ισορροπία αν η Right to Know μπορούσε να προβάλει την επιχειρηματολογία της για τον χαρακτηρισμό των εγγράφων που ζητεί. Επιπροσθέτως, η επίλυση αυτού του ιδιαίτερα σημαντικού νομικού ζητήματος είναι προς το δημόσιο συμφέρον.

27 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι δεν αποκλείεται ούτε η αυστηρή εφαρμογή της issue estoppel που ζητείται από τον καθού της κύριας δίκης. Θα μπορούσε να είναι συμβατή με το δίκαιο της Ένωσης, ακόμη και αν αποδειχθεί ότι η απόφαση της 1ης Ιουνίου 2018 στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία του άρθρου 4 της οδηγίας 2003/4.

28 Από την απόφαση της 16ης Μαρτίου 2006, Kapferer (C-234/04, EU:C:2006:178), προκύπτει, μεταξύ άλλων, ότι, υπό την επιφύλαξη των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας, το δίκαιο της Ένωσης δεν επιβάλλει στα εθνικά δικαστήρια να μην εφαρμόζουν τους εθνικούς δικονομικούς κανόνες που προσδίδουν ισχύ δεδικασμένου σε ορισμένη απόφαση, έστω και αν η μη εφαρμογή αυτή θα είχε ως αποτέλεσμα να αποφευχθεί η παραβίαση του δικαίου της Ένωσης. Η λογική της προσεγγίσεως αυτής συνίσταται στη διασφάλιση τόσο της σταθερότητας των εννόμων σχέσεων όσο και της ορθής απονομής της δικαιοσύνης.

29 Κατά το αιτούν δικαστήριο, εν προκειμένω, η σταθερότητα των εννόμων σχέσεων δεν αποτελεί ιδιαιτέρως πρόσφορο δικαιολογητικό λόγο, δεδομένου ότι το High Court (ανώτερο δικαστήριο), με την απόφαση της 1ης Ιουνίου 2018, επιφυλάχθηκε να αποφανθεί επί της αιτήσεως της Right to Know, ενώ ακύρωσε την απορριπτική απόφαση της 27ης Ιουνίου 2016. Επιπλέον, υπό τις περιστάσεις αυτές, δεν μπορεί να προσαφθεί στη Right to Know ότι δεν προσέβαλε με ένδικο μέσο την απόφαση της 1ης Ιουνίου 2018 και ότι προέβαλε μόνο στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης αιτίαση περί εσφαλμένης εφαρμογής του άρθρου 4 της οδηγίας 2003/4, ήτοι περί εσφαλμένου χαρακτηρισμού των ζητηθέντων εγγράφων ως εσωτερικών επικοινωνιών κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε′, της οδηγίας.

30 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρων σκέψεων, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν το issue estoppel αποτελεί μορφή δεδικασμένου που γίνεται δεκτή από το δίκαιο της Ένωσης. Ζητεί, επιπλέον, να διευκρινιστεί αν η αυστηρή εφαρμογή του μπορεί να αντιβαίνει στην αρχή της αποτελεσματικότητας όταν οδηγεί σε κατάσταση στην οποία δεν μπορεί πλέον να προβληθεί παραβίαση του δικαίου της Ένωσης.

31 Υπό τις συνθήκες αυτές, το High Court (ανώτερο δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1. Σε περίπτωση αίτησης πρόσβασης σε περιβαλλοντικές πληροφορίες που περιέχονται σε πρακτικά επίσημων συνεδριάσεων οργάνου της εκτελεστικής εξουσίας κράτους μέλους, στις οποίες τα μέλη της κυβέρνησης οφείλουν να μετέχουν και να ενεργούν ως συλλογική αρχή, πρέπει τα πρακτικά αυτά να χαρακτηριστούν ως “εσωτερικές επικοινωνίες” ή ως “διαδικασίες” δημόσιας αρχής κατά την έννοια που έχουν οι όροι αυτοί στο άρθρο 4, παράγραφος 1, [πρώτο εδάφιο,] στοιχείο ε′, και στο άρθρο 4, παράγραφος 2, [πρώτο εδάφιο,] στοιχείο α′, αντιστοίχως, της οδηγίας 2003/4;

2. Εκτείνεται η αρχή του δεδικασμένου (όπως αναλύθηκε στην απόφαση [της 30ής Σεπτεμβρίου 2003,] Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, και σε μεταγενέστερη νομολογία) πέραν του διατακτικού της προγενέστερης απόφασης, ούτως ώστε να καλύπτει, επιπλέον, πραγματικές και νομικές διαπιστώσεις οι οποίες περιλαμβάνονται στην προγενέστερη απόφαση; Με άλλα λόγια, περιορίζεται η αρχή του δεδικασμένου στην

απαγόρευση κίνησης διαδικασιών με το ίδιο αντικείμενο (“cause of action estoppel”) ή συνιστά επίσης νομικό κώλυμα και για την επανεξέταση πραγματικών και νομικών ζητημάτων (“issue estoppel”);

3. Στο πλαίσιο εκκρεμών διαδικασιών μεταξύ διαδίκων σχετικά με προβαλλόμενη έλλειψη συμφωνίας προς την οδηγία 2003/4 όσον αφορά συγκεκριμένη αίτηση πρόσβασης σε περιβαλλοντικές πληροφορίες, όπου ο προσφεύγων/αιτών πέτυχε την ακύρωση διοικητικής απόφασης, γενομένων δεκτών ορισμένων αιτιάσεων που βασίζονται στο δίκαιο της Ένωσης και απορριφθεισών κάποιων άλλων, αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης και, ιδίως, στην αρχή της αποτελεσματικότητας εθνικός κανόνας περί του δεδικασμένου ως νομικού κωλύματος για την επανεξέταση πραγματικών και νομικών ζητημάτων (issue estoppel), σύμφωνα με τον οποίο ο εθνικός δικαστής που επιλαμβάνεται νέας προσφυγής βάλλουσας κατά περαιτέρω διοικητικής απόφασης επί της ίδιας αίτησης παροχής πληροφοριών υποχρεούται να απαγορεύσει στον εν λόγω προσφεύγοντα/αιτούντα να προσβάλει τη δεύτερη αυτή απόφαση για λόγους στηριζόμενους στο δίκαιο της Ένωσης, οι οποίοι είχαν απορριφθεί με την προγενέστερη απόφαση, αλλά δεν αποτέλεσαν αντικείμενο ένδικου μέσου υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες;

4. Επηρεάζεται η απάντηση στο ως άνω τρίτο ερώτημα από το γεγονός ότι: i) δεν υποβλήθηκε αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο και ii) η σχετική νομολογία του Δικαστηρίου δεν περιήλθε σε γνώση του εθνικού δικαστηρίου εκ μέρους κάποιου από τους διαδίκους;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

32 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ’ ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 4 της οδηγίας 2003/4 έχει την έννοια ότι τα πρακτικά των επίσημων συνεδριάσεων της κυβέρνησης κράτους μέλους εμπίπτουν στην εξαίρεση από το δικαίωμα πρόσβασης στις περιβαλλοντικές πληροφορίες που αφορά τις «εσωτερικές επικοινωνίες» και προβλέπεται στην παράγραφο 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε′, ή στην εξαίρεση για τις «διαδικασίες των δημόσιων αρχών» που προβλέπεται στην παράγραφο 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, του ίδιου άρθρου.

33 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, εκδίδοντας την οδηγία 2003/4, ο νομοθέτης της Ένωσης είχε την πρόθεση να διασφαλίσει τη συμβατότητα του δικαίου της Ένωσης με τη Σύμβαση του Aarhus, προβλέποντας ένα γενικό καθεστώς που να εξασφαλίζει ότι κάθε αιτών, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 5, της οδηγίας αυτής, έχει δικαίωμα πρόσβασης στις περιβαλλοντικές πληροφορίες που κατέχονται από τις δημόσιες αρχές ή για λογαριασμό των δημόσιων αρχών χωρίς να υποχρεούται να επικαλεστεί οποιοδήποτε σχετικό συμφέρον [απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2021, Land Baden-Württemberg (Εσωτερικές επικοινωνίες), C-619/19, EU:C:2021:35, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

34 Κατά πάγια νομολογία, το προβλεπόμενο στην οδηγία 2003/4 δικαίωμα πρόσβασης στις περιβαλλοντικές πληροφορίες σημαίνει ότι η γνωστοποίηση των πληροφοριών αυτών θα πρέπει να είναι ο γενικός κανόνας και ότι στις δημόσιες αρχές θα πρέπει να επιτρέπεται να απορρίπτουν αιτήσεις για περιβαλλοντικές πληροφορίες μόνο σε συγκεκριμένες και σαφώς καθοριζόμενες περιπτώσεις. Συνεπώς, οι εξαιρέσεις από το δικαίωμα πρόσβασης θα πρέπει να ερμηνεύονται στενά, ούτως ώστε το δημόσιο συμφέρον που εξυπηρετείται από τη γνωστοποίηση να

σταθμίζεται συγκριτικά προς το συμφέρον που εξυπηρετείται από την άρνηση γνωστοποίησης [πρβλ. απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2021, Land Baden-Württemberg (Εσωτερικές Επικοινωνίες), C-619/19, EU:C:2021:35, σκέψη 33 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

35 Το άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας απαριθμεί επακριβώς τις εξαιρέσεις από το δικαίωμα πρόσβασης στις περιβαλλοντικές πληροφορίες που μπορούν να θεσπίσουν τα κράτη μέλη. Στο μέτρο που τέτοιες εξαιρέσεις έχουν πράγματι μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο, οι δημόσιες αρχές δύνανται να τις επικαλούνται προκειμένου να απορρίπτουν αιτήσεις παροχής πληροφορίας που τους υποβάλλονται [απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2021, Land Baden-Württemberg (Εσωτερικές ανακοινώσεις), C-619/19, EU:C:2021:35, σκέψη 31].

36 Συνεπώς, τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε', της οδηγίας 2003/4, ότι αίτηση για περιβαλλοντικές πληροφορίες μπορεί να απορρίπτεται όταν αφορά «εσωτερικές επικοινωνίες», λαμβανομένου ωστόσο υπόψη του δημοσίου συμφέροντος που εξυπηρετείται από τη γνωστοποίηση των ζητούμενων πληροφοριών.

37 Όσον αφορά την έννοια των «εσωτερικών επικοινωνιών», το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ο όρος «επικοινωνία» αφορά πληροφορία η οποία απευθύνεται από έναν πομπό σε έναν αποδέκτη, εξυπακουομένου ότι ο εν λόγω αποδέκτης μπορεί να είναι τόσο μια αφηρημένη οντότητα, όπως τα «μέλη» διοικητικής αρχής ή το «διοικητικό συμβούλιο» νομικού προσώπου, όσο και ένα συγκεκριμένο πρόσωπο που ανήκει σε μια τέτοια οντότητα, όπως ένας μόνιμος ή άλλος υπάλληλος [απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2021, Land Baden-Württemberg (Εσωτερικές Επικοινωνίες), C-619/19, EU:C:2021:35, σκέψη 37].

38 Ο δε όρος «εσωτερικές» αφορά πληροφορίες οι οποίες δεν εξέρχονται της εσωτερικής σφαίρας μιας δημόσιας αρχής, ειδικότερα δε όταν δεν έχουν γνωστοποιηθεί σε τρίτο ή δεν έχουν τεθεί στη διάθεση του κοινού [απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2021, Land Baden-Württemberg (Εσωτερικές επικοινωνίες), C-619/19, EU:C:2021:35, σκέψη 42].

39 Στην περίπτωση που μια δημόσια αρχή κατέχει περιβαλλοντική πληροφορία την οποία έχει λάβει από εξωτερική πηγή, η πληροφορία αυτή μπορεί επίσης να είναι «εσωτερική», εάν δεν τέθηκε ή δεν θα έπρεπε να έχει τεθεί στη διάθεση του κοινού πριν από τη λήψη της από την εν λόγω αρχή και εάν δεν εξέρχεται της εσωτερικής σφαίρας της αρχής μετά τη λήψη της από αυτή [απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2021, Land Baden-Württemberg (Εσωτερικές επικοινωνίες), C-619/19, EU:C:2021:35, σκέψη 43].

40 Η έννοια της «δημόσιας αρχής» ορίζεται στο άρθρο 2, σημείο 2, της οδηγίας 2003/4. Καλύπτει, μεταξύ άλλων, την «κυβέρνηση» και «άλλη δημόσια διοίκηση».

41 Εν προκειμένω, η αίτηση πρόσβασης αφορά πρακτικά συζητήσεων της κυβέρνησης τα οποία, σύμφωνα με τις πληροφορίες που διαθέτει το Δικαστήριο, μπορούν, κατ' αρχήν, να εμπίπτουν στην έννοια των «εσωτερικών επικοινωνιών». Ειδικότερα, υπό την επιφύλαξη των εξακριβώσεων στις οποίες οφείλει να προβεί το αιτούν δικαστήριο, πρώτον, τα πρακτικά αυτά περιέχουν πληροφορίες που αντηλλάγησαν μεταξύ των μελών μιας διοικητικής αρχής και, επομένως, μιας «δημόσιας αρχής», δεύτερον, στο μέτρο που διανέμονται εντός της εν λόγω διοικητικής αρχής, πρόκειται για «επικοινωνίες» και, τρίτον, τέλος, λαμβανομένου υπόψη του εμπιστευτικού χαρακτήρα τους που προβλέπεται στο άρθρο 28, παράγραφος 4, σημείο 3, του Ιρλανδικού Συντάγματος, τα ως άνω πρακτικά δεν προορίζονται να δημοσιοποιηθούν στο κοινό και, ως εκ τούτου, διατηρούν τον «εσωτερικό» χαρακτήρα τους.

42 Εξάλλου, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', της οδηγίας 2003/4, τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι αίτηση περιβαλλοντικών πληροφοριών μπορεί να απορρίπτεται εάν η γνωστοποίηση των εν λόγω πληροφοριών θα έθιγε τον εμπιστευτικό χαρακτήρα των «διαδικασιών των δημόσιων αρχών», εφόσον ο χαρακτήρας αυτός προβλέπεται από τη νομοθεσία.

43 Όσον αφορά την έννοια των «διαδικασιών των δημόσιων αρχών», το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ο όρος «διαδικασίες» παραπέμπει στα τελικά στάδια των διαδικασιών λήψης αποφάσεων των δημοσίων αρχών, οι οποίες προσδιορίζονται σαφώς ως διαδικασίες διαβουλεύσεων από το εθνικό δίκαιο και των οποίων ο εμπιστευτικός χαρακτήρας πρέπει να προβλέπεται από τη νομοθεσία (πρβλ. απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 2012, Flachglas Torgau, C-204/09, EU:C:2012:71, σκέψεις 63 και 64).

44 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι τα πρακτικά των συζητήσεων της κυβέρνησης εμπίπτουν στο καθεστώς εμπιστευτικότητας του άρθρου 28, παράγραφος 4, σημείο 3, του Ιρλανδικού Συντάγματος. Αντιθέτως, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δεν παρέχει στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να κρίνει αν τα πρακτικά που αποτελούν το αντικείμενο της αίτησης πρόσβασης της Right to Know αντικατοπτρίζουν συζητήσεις που διεξήχθησαν κατά το τελικό στάδιο της διαδικασίας λήψεως αποφάσεων, το οποίο έχει χαρακτηρισθεί από το ιρλανδικό δίκαιο ως διαδικασία διαβουλεύσεων. Αν συνέβαινε αυτό, όπερ εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει, τα εν λόγω πρακτικά θα ενέπιπταν στην έννοια των «διαδικασιών των δημόσιων αρχών».

45 Ως εκ τούτου, υπό την επιφύλαξη των εξακριβώσεων στις οποίες οφείλει να προβεί το αιτούν δικαστήριο, δεν αποκλείεται, εν προκειμένω, να πληρούνται συγχρόνως οι προϋποθέσεις εφαρμογής, αφενός, της εξαίρεσης από το δικαίωμα πρόσβασης η οποία προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε', της οδηγίας 2003/4 και, αφετέρου, της εξαίρεσης η οποία προβλέπεται στο ίδιο άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α'.

46 Συναφώς, επισημαίνεται ότι δεν είναι δυνατή η σωρευτική εφαρμογή των δύο αυτών εξαιρέσεων.

47 Συγκεκριμένα, το άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', της οδηγίας 2003/4 πρέπει να θεωρηθεί ότι συνιστά lex specialis σε σχέση με το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε', της ίδιας οδηγίας. Επομένως, αν πληρούνται πράγματι οι προϋποθέσεις εφαρμογής της ειδικότερης εξαίρεσης που προβλέπεται για τις «διαδικασίες των δημόσιων αρχών», η εφαρμογή της υπερισχύει της εφαρμογής της εξαίρεσης που αφορά τις εσωτερικές επικοινωνίες, η οποία έχει γενικότερο περιεχόμενο.

48 Ειδικότερα, πέραν των προϋποθέσεων εφαρμογής της τελευταίας αυτής εξαίρεσης, ήτοι, κατ' ουσίαν, της διαβίβασης πληροφοριών αποκλειστικά εντός της εσωτερικής σφαίρας μιας δημόσιας αρχής, η εξαίρεση για τις «διαδικασίες των δημόσιων αρχών» εφαρμόζεται μόνον όταν η ανταλλαγή πληροφοριών λαμβάνει χώρα κατά το τελικό στάδιο της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, το οποίο ορίζεται σαφώς ως διαδικασία διαβουλεύσεων και του οποίου ο εμπιστευτικός χαρακτήρας προβλέπεται από τον νόμο.

49 Επιπλέον, οι δύο εξαιρέσεις αντιστοιχούν σε δύο διαφορετικά νομικά καθεστώτα.

50 Πράγματι, η προστασία των «εσωτερικών επικοινωνιών» καθιστά δυνατή τη δημιουργία, υπέρ των δημοσίων αρχών, ενός προστατευόμενου χώρου για προβληματισμό και για διεξαγωγή εσωτερικών συζητήσεων. Πρόκειται για μια ιδιαιτέρως ευρεία εξαίρεση, η οποία μπορεί να

εφαρμοστεί σε κάθε στάδιο του συνόλου των εργασιών των αρχών αυτών. Επομένως, προκειμένου να κριθεί αν η άρνηση παροχής πρόσβασης σε πληροφορίες που εμπίπτουν στην εξαίρεση αυτή είναι δικαιολογημένη, πρέπει να οριοθετείται αυστηρά η στάθμιση των εμπλεκόμενων συμφερόντων, ήτοι των συμφερόντων που αντιτίθενται στη γνωστοποίηση των πληροφοριών και εκείνων που τη δικαιολογούν [πρβλ. απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2021, Land Baden-Württemberg (Εσωτερικές Επικοινωνίες), C-619/19, EU:C:2021:35, σκέψεις 50, 58 και 60].

51 Αντιθέτως, η σχετική με τις «διαδικασίες των δημοσίων αρχών» εξαίρεση αφορά μόνον τις πληροφορίες που ανταλλάσσονται εντός ενός πολύ συγκεκριμένου πλαισίου. Παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να προστατεύουν αποκλειστικά πληροφορίες οι οποίες αφορούν τα τελικά στάδια των διαδικασιών λήψης αποφάσεων των δημόσιων αρχών και ως προς τις οποίες θεωρούν, λόγω του ιδιαίτερα ευαίσθητου χαρακτήρα τους, ότι πρέπει να είναι εμπιστευτικές. Ως εκ τούτου, το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω εξαίρεσης είναι σαφές και περιορισμένο.

52 Επιπροσθέτως, ο νομοθέτης της Ένωσης εισήγαγε παρέκκλιση από την εξαίρεση του άρθρου 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, της οδηγίας 2003/4, προκειμένου να αποκλείσει ρητώς από την εν λόγω εξαίρεση ορισμένα δεδομένα τα οποία έχουν ιδιαίτερη σημασία για το κοινό. Συνακόλουθα, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, της οδηγίας, η εξαίρεση που προβλέπεται για τις «διαδικασίες των δημόσιων αρχών» δεν επιτρέπει την απόρριψη αίτησης πρόσβασης σε περιβαλλοντικές πληροφορίες η οποία αφορά «πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον».

53 Συνεπώς, εφόσον ένα κράτος μέλος έχει μεταφέρει στο εσωτερικό του δίκαιο το άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, της οδηγίας 2003/4 και εφόσον οι πληροφορίες των οποίων ζητείται η κοινοποίηση έχουν πράγματι ανταλλαγεί κατά τη διάρκεια εμπιστευτικής διαδικασίας, οπότε εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ως άνω διάταξης, εναπόκειται στις αρμόδιες εθνικές αρχές να εξακριβώσουν αν οι εν λόγω πληροφορίες αφορούν εκπομπές στο περιβάλλον. Στην περίπτωση αυτή, μολονότι οι εν λόγω πληροφορίες θεωρούνται, κατ' αρχήν, εμπιστευτικές δυνάμει του εθνικού δικαίου, εντούτοις δεν επιτρέπεται η άρνηση πρόσβασης σε αυτές, εκτός αν δεν είναι δυνατόν να διαχωριστούν από τις λοιπές πληροφορίες που ανταλλάσσονται στο ίδιο πλαίσιο (πρβλ. απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 2016, Bayer CropScience και Stichting De Bijenstichting, C-442/14, EU:C:2016:890, σκέψη 105).

54 Αν προκύπτει ότι οι απαιτούμενες πληροφορίες δεν αφορούν εκπομπές στο περιβάλλον, οι αρμόδιες εθνικές αρχές οφείλουν να σταθμίζουν, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 2003/4, το δημόσιο συμφέρον που εξυπηρετείται από τη γνωστοποίηση των πληροφοριών και το συμφέρον που εξυπηρετείται από την άρνηση γνωστοποίησης.

55 Μια τέτοια στάθμιση των εμπλεκόμενων συμφερόντων απαιτείται επίσης εάν, στην περίπτωση που δεν έχει εφαρμογή η εξαίρεση για τις «διαδικασίες των δημόσιων αρχών», εφαρμόζεται η εξαίρεση για τις εσωτερικές επικοινωνίες, την οποία προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε′, της οδηγίας 2003/4 [πρβλ. απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2021, Land Baden-Württemberg (Εσωτερικές Επικοινωνίες), C-619/19, EU:C:2021:35, σκέψη 58].

56 Τέλος, πρέπει να υπομνησθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 4, της οδηγίας 2003/4, η αρμόδια εθνική αρχή πρέπει πάντοτε να εξακριβώνει αν ορισμένες από τις ζητούμενες πληροφορίες μπορούν να διαχωριστούν από τις πληροφορίες που εμπίπτουν στην εφαρμοστέα

εξαίρεση από το δικαίωμα πρόσβασης, οπότε δύναται να προβεί σε μερική γνωστοποίηση [πρβλ. απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2021, Land Baden-Württemberg (Εσωτερικές Επικοινωνίες), C-619/19, EU:C:2021:35, σκέψη 66].

57 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 4 της οδηγίας 2003/4 έχει την έννοια ότι:

– η εξαίρεση του άρθρου 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε′, της οδηγίας 2003/4 για τις «εσωτερικές επικοινωνίες» καλύπτει τις πληροφορίες οι οποίες κυκλοφορούν εντός μιας δημόσιας αρχής και οι οποίες, κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης πρόσβασης που τις αφορά, δεν έχουν εξέλθει της εσωτερικής σφαίρας της αρχής αυτής, ενδεχομένως μετά τη λήψη τους από την εν λόγω αρχή και εφόσον δεν έχουν τεθεί ή δεν θα έπρεπε να έχουν τεθεί στη διάθεση του κοινού πριν από τη λήψη αυτή·

– η εξαίρεση του άρθρου 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, της εν λόγω οδηγίας για τις «διαδικασίες των δημόσιων αρχών» καλύπτει μόνο τις πληροφορίες που ανταλλάσσονται στο πλαίσιο των τελικών σταδίων των διαδικασιών λήψης αποφάσεων των δημόσιων αρχών, τα οποία ορίζονται σαφώς ως διαδικασίες διαβουλεύσεων από το εθνικό δίκαιο και για τα οποία το εθνικό δίκαιο προβλέπει υποχρέωση εμπιστευτικότητας· και

– η σωρευτική εφαρμογή των εξαιρέσεων από το δικαίωμα πρόσβασης που προβλέπονται, αντιστοίχως, στο άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε′, και στο άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, της ίδιας οδηγίας αποκλείεται για τον λόγο ότι η δεύτερη διάταξη για την προστασία των «διαδικασιών των δημόσιων αρχών» υπερισχύει της πρώτης για την προστασία των «εσωτερικών επικοινωνιών».

Επί του δεύτερου, του τρίτου και του τέταρτου προδικαστικού ερωτήματος

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

58 Προκαταρκτικώς, επισημαίνεται ότι η διαφορά της κύριας δίκης αφορά αίτηση πρόσβασης σε περιβαλλοντικές πληροφορίες που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2003/4. Κατά την εκδίκαση προσφυγής κατά της απόφασης της 27ης Ιουνίου 2016 με την οποία απορρίφθηκε η ως άνω αίτηση, το High Court (ανώτερο δικαστήριο) διαπίστωσε, με απόφαση της 1ης Ιουνίου 2018, ότι έχει εφαρμογή η εξαίρεση από το δικαίωμα πρόσβασης την οποία προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε′, της οδηγίας 2003/4 και η οποία αφορά τις εσωτερικές επικοινωνίες δημόσιας αρχής, και, στη συνέχεια, ανέπεμψε την υπόθεση στον Πρωθυπουργό, προκειμένου αυτός να προβεί σε στάθμιση του δημοσίου συμφέροντος που εξυπηρετείται από τη γνωστοποίηση και εκείνου που εξυπηρετείται από την άρνηση γνωστοποίησης πληροφοριών.

59 Στις 16 Αυγούστου 2018, εκδόθηκε νέα απόφαση, η οποία έκανε εν μέρει δεκτή την αίτηση πρόσβασης. Η εν λόγω απόφαση αποτελεί αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, στο πλαίσιο της οποίας η Right to Know υποστηρίζει ότι δεν έπρεπε να εφαρμοστεί η εξαίρεση από το δικαίωμα πρόσβασης που προβλέπεται για τις «εσωτερικές επικοινωνίες», αλλά η εξαίρεση που προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, της οδηγίας 2003/4 για τις «διαδικασίες των δημόσιων αρχών».

60 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η τελευταία αυτή εξαίρεση μπορεί πράγματι να εφαρμοστεί. Εφόσον συντρέχει τέτοια περίπτωση, εκτιμά ότι δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη η εξαίρεση για τις εσωτερικές επικοινωνίες.

61 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι το δεδικασμένο που απορρέει από το σκεπτικό της αποφάσεως του High Court (ανώτερου δικαστηρίου) της 1ης Ιουνίου 2018 θα μπορούσε να εμποδίσει την εν λόγω προσέγγιση, στο μέτρο που, με την απόφαση αυτή, το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι έχει εφαρμογή η εξαίρεση για τις «εσωτερικές επικοινωνίες». Το σημείο αυτό πρέπει να θεωρηθεί ότι έχει κριθεί με απόφαση που έχει ισχύ δεδικασμένου μεταξύ των διαδίκων και, επομένως, δεν μπορεί πλέον να τεθεί υπό αμφισβήτηση. Ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, προκειμένου να τάμει τη διαφορά της κύριας δίκης, οφείλει να αποφανθεί κατά πόσον η έκταση που αναγνωρίζει το ιρλανδικό δίκαιο στην αρχή του δεδικασμένου είναι συμβατή με το δίκαιο της Ένωσης.

62 Συναφώς, υπενθυμίζεται η σημασία της αρχής του δεδικασμένου τόσο στην έννομη τάξη της Ένωσης όσο και στις εθνικές έννομες τάξεις. Πράγματι, προς διασφάλιση τόσο της σταθερότητας του δικαίου και των εννόμων σχέσεων όσο και της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, επιβάλλεται να μην μπορεί να τεθεί ζήτημα κύρους των δικαστικών αποφάσεων που έχουν οπλιστεί με ισχύ δεδικασμένου μετά την εξάντληση των προβλεπόμενων ενδίκων μέσων ή μετά την εκπνοή των προθεσμιών που τάσσονται για την άσκηση αυτών των ενδίκων μέσων (απόφαση της 7ης Απριλίου 2022, Avio Lucos, C-116/20, EU:C:2022:273, σκέψη 92 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

63 Κατά συνέπεια, το δίκαιο της Ένωσης δεν επιβάλλει στα εθνικά δικαστήρια να μην εφαρμόζουν τους εθνικούς δικονομικούς κανόνες που προσδίδουν ισχύ δεδικασμένου σε δικαστική απόφαση, έστω και αν τούτο θα καθιστούσε δυνατή την άρση εσωτερικής καταστάσεως μη συνάδουσας προς το δίκαιο της Ένωσης (απόφαση της 7ης Απριλίου 2022, Avio Lucos, C-116/20, EU:C:2022:273, σκέψη 93 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

64 Ούτε απαιτεί, επομένως, το δίκαιο της Ένωσης, προκειμένου να ληφθεί υπόψη η ερμηνεία κρίσιμης διατάξεως του δικαίου της Ένωσης την οποία υιοθέτησε το Δικαστήριο, να υποχρεούται, κατ' αρχήν, εθνικό δικαιοδοτικό όργανο να αναθεωρήσει την απόφασή του που έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου (απόφαση της 7ης Απριλίου 2022, Avio Lucos, C-116/20, EU:C:2022:273, σκέψη 94 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

65 Εξάλλου, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, ελλείψει σχετικής νομοθεσίας της Ένωσης, στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους εναπόκειται ο καθορισμός των λεπτομερών κανόνων εφαρμογής της αρχής του δεδικασμένου, δυνάμει της αρχής της διαδικαστικής αυτονομίας των κρατών μελών. Πάντως, οι κανόνες αυτοί δεν πρέπει να είναι λιγότερο ευνοϊκοί από αυτούς που διέπουν παρεμφερείς καταστάσεις εσωτερικής φύσεως (αρχή της ισοδυναμίας) ούτε να διαμορφώνονται κατά τρόπο που να καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει η έννομη τάξη της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας) (απόφαση της 7ης Απριλίου 2022, Avio Lucos, C-116/20, EU:C:2022:273, σκέψη 100 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

66 Όσον αφορά την τελευταία αυτή αρχή, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατοχυρώνει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον αμερόληπτου δικαστηρίου (απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2015, East Sussex County Council, C-71/14, EU:C:2015:656, σκέψη 52 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

67 Το άρθρο 6 της οδηγίας 2003/4 απηχεί επίσης το εν λόγω δικαίωμα. Αντιθέτως, ούτε το εν λόγω άρθρο ούτε οι υπόλοιπες διατάξεις της οδηγίας περιλαμβάνουν κανόνες σχετικούς με την εφαρμογή της αρχής του δεδικασμένου.

68 Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, με το δεύτερο, το τρίτο και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 6 της οδηγίας 2003/4, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει ότι η αρχή του δεδικασμένου εμποδίζει πρόσωπο το οποίο πέτυχε, με μια πρώτη δικαστική απόφαση, την ακύρωση αποφάσεως που είχε απορρίψει την αίτησή του για πρόσβαση σε περιβαλλοντικές πληροφορίες να προβάλει, στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ των ίδιων διαδίκων σχετικά με τη νομιμότητα δεύτερης αποφάσεως σχετικής με την ίδια αίτηση πρόσβασης η οποία εκδόθηκε προκειμένου να δοθεί συνέχεια στην πρώτη δικαστική απόφαση, αιτίαση αντλούμενη από παράβαση του άρθρου 4 της οδηγίας 2003/4, στην περίπτωση που η αιτίαση αυτή απορρίφθηκε με την πρώτη δικαστική απόφαση, χωρίς τούτο να μνημονεύεται στο διατακτικό της και η πρώτη δικαστική απόφαση έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου, ελλείψει ασκήσεως ενδίκου μέσου από τον αιτούντα την πρόσβαση.

Επί της ουσίας

69 Εκ προοιμίου, υπενθυμίζεται ότι, όσον αφορά την αρχή της αποτελεσματικότητας, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι κάθε περίπτωση στο πλαίσιο της οποίας τίθεται το ζήτημα αν ο εθνικός δικονομικός κανόνας καθιστά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης πρέπει να αναλύεται λαμβανομένης υπόψη της θέσης του κανόνα αυτού στο σύνολο της διαδικασίας, καθώς και της εξέλιξης και των ιδιαιτεροτήτων της διαδικασίας ενώπιον των διαφόρων εθνικών δικαιοδοτικών αρχών. Υπό το πρίσμα αυτό, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι αρχές που αποτελούν τη βάση του εθνικού δικαιοδοτικού συστήματος, όπως η προστασία των δικαιωμάτων άμυνας, η αρχή της ασφάλειας δικαίου και η εύρυθμη διεξαγωγή της διαδικασίας (πρβλ. απόφαση της 7ης Απριλίου 2022, Avio Lucos, C-116/20, EU:C:2022:273, σκέψη 101 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

70 Εν προκειμένω, από κανένα στοιχείο της ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφίας δεν συνάγεται ότι στην ιρλανδική έννομη τάξη δεν υπάρχουν μέσα παροχής ένδικης προστασίας που να διασφαλίζουν αποτελεσματικά την προάσπιση των δικαιωμάτων που οι πολίτες αντλούν από την οδηγία 2003/4.

71 Αντιθέτως, όπως προκύπτει από τη διατύπωση του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος, σε συνδυασμό με τις πληροφορίες που περιέχονται στην απόφαση περί παραπομπής, στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του High Court (ανώτερου δικαστηρίου), κατόπιν της οποίας το εν λόγω δικαστήριο εξέδωσε την απόφαση της 1ης Ιουνίου 2018, η Right to Know ήταν σε θέση να προβάλει παράβαση του άρθρου 4 της οδηγίας 2003/4 και το δικαστήριο αυτό εξέτασε την εν λόγω αιτίαση. Ειδικότερα, το ως άνω δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα που προέβαλε η Right to Know με το οποίο ζητούσε να διαπιστωθεί ότι οι ζητούμενες πληροφορίες ενέπιπταν στην εξαίρεση από το δικαίωμα πρόσβασης σε περιβαλλοντικές πληροφορίες η οποία προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', της οδηγίας 2003/4, όπερ επιβεβαίωσαν η Right to Know και ο Πρωθυπουργός με τις γραπτές παρατηρήσεις που υπέβαλαν στο Δικαστήριο.

72 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, στο μέτρο που, δυνάμει του ιρλανδικού δικαίου, το σκεπτικό της αποφάσεως του High Court (ανώτερου δικαστηρίου) της 1ης Ιουνίου 2018 σχετικά με την αδυναμία εφαρμογής της ως άνω διατάξεως έχει ισχύ

δεδικασμένου, το δίκαιο αυτό δεν έθιξε την αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 2018, XC κ.λπ., C-234/17, EU:C:2018:853, σκέψεις 55 έως 57).

73 Η ως άνω διαπίστωση δεν αναιρείται από το γεγονός ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας κατόπιν της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 1ης Ιουνίου 2018, το High Court (ανώτερο δικαστήριο) δεν υπέβαλε αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ.

74 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 267 ΣΛΕΕ παρέχει στα εθνικά δικαστήρια ευρύτατη ευχέρεια να απευθύνονται στο Δικαστήριο στην περίπτωση κατά την οποία εκτιμούν ότι υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιόν τους εγείρει ζητήματα ερμηνείας ή κύρους διατάξεων του δικαίου της Ένωσης η απάντηση επί των οποίων είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί. Τα εθνικά δικαστήρια έχουν, επομένως, τη δυνατότητα και, ενδεχομένως, την υποχρέωση υποβολής αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως όταν διαπιστώνουν, είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήσεως των διαδίκων, ότι η ουσία της διαφοράς εμπερικλείει ζήτημα που άπτεται του πρώτου εδαφίου του εν λόγω άρθρου (απόφαση της 30ής Απριλίου 2020, Blue Air – Airline Management Solutions, C-584/18, EU:C:2020:324, σκέψη 38 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

75 Επιπροσθέτως, οι ιδιώτες οι οποίοι έχουν υποστεί ζημία λόγω της προσβολής δικαιωμάτων που τους απονέμει το δίκαιο της Ένωσης κατόπιν αποφάσεως δικαστηρίου που αποφαίνεται σε τελευταίο βαθμό μπορούν να ζητήσουν την αποκατάστασή της από το οικείο κράτος μέλος, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις όσον αφορά τον χαρακτηρισμό της προσβολής ως κατάφωρης και την ύπαρξη άμεσης αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της εν λόγω προσβολής και της ζημίας που έχουν υποστεί (απόφαση της 7ης Ιουλίου 2022, F. Hoffmann-La Roche κ.λπ., C-261/21, EU:C:2022:534, σκέψη 58 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

76 Αντιθέτως, η αναγνώριση της αρχής της ευθύνης του Δημοσίου λόγω αποφάσεων δικαστηρίου κρίνοντος σε τελευταίο βαθμό δεν συνεπάγεται, αυτή καθεαυτήν, την αμφισβήτηση της ισχύος του ουσιαστικού δεδικασμένου μιας τέτοιας αποφάσεως. Εν πάση περιπτώσει, η συμφυής με την έννομη τάξη της Ένωσης αρχή της ευθύνης του Δημοσίου επιβάλλει την αποκατάσταση της ζημίας που επήλθε, όχι όμως και αναθεώρηση της δικαστικής αποφάσεως η οποία προκάλεσε τη ζημία (πρβλ. αποφάσεις της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, σκέψη 39, και της 9ης Σεπτεμβρίου 2015, Ferreira da Silva e Brito κ.λπ., C-160/14, EU:C:2015:565, σκέψη 55).

77 Κατά συνέπεια, η παράβαση, από δικαστήριο αποφαινόμενο σε τελευταίο βαθμό, της υποχρεώσεώς του να υποβάλει αίτηση προδικαστικής αποφάσεως και, κατά μείζονα λόγο, η μη υποβολή τέτοιας αιτήσεως στο πλαίσιο διαδικασίας ενώπιον δικαστηρίου το οποίο δεν αποφαίνεται σε τελευταίο βαθμό δεν μπορούν να συνεπάγονται υποχρέωση μη εφαρμογής του δεδικασμένου με το οποίο έχουν εξοπλιστεί οι δικαστικές αποφάσεις.

78 Τούτου δοθέντος, υπενθυμίζεται ότι, αν οι εφαρμοστέοι εσωτερικοί δικονομικοί κανόνες προβλέπουν τη δυνατότητα του εθνικού δικαστηρίου να αναθεωρήσει, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, απόφαση έχουσα ισχύ δεδικασμένου προκειμένου να δημιουργήσει κατάσταση συμβατή με το εθνικό δίκαιο, η δυνατότητα αυτή πρέπει, σύμφωνα με τις αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας, να υπερισχύει, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές, ώστε να αποκατασταθεί το συμβατό της επίμαχης στην υπόθεση της κύριας δίκης καταστάσεως με το δίκαιο της Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 10ης Ιουλίου 2014, Impresa Pizzarotti, C-213/13, EU:C:2014:2067, σκέψη 62).

79 Συναφώς, από το σημείο 54 των προτάσεων της γενικής εισαγγελέα προκύπτει ότι, υπό ειδικές περιστάσεις, τα ιρλανδικά δικαστήρια έχουν πράγματι διακριτική ευχέρεια να επιτρέπουν σε διάδικο μιας διαφοράς να εγείρει ζήτημα το οποίο έχει ήδη κριθεί εις βάρος του σε προηγούμενη διαδικασία, όπερ εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

80 Εφόσον συντρέχει τέτοια περίπτωση, και στο μέτρο που, εν προκειμένω, πληρούνται οι προϋποθέσεις από τις οποίες το ιρλανδικό δίκαιο εξαρτά την άσκηση της εν λόγω διακριτικής ευχέρειας, το αιτούν δικαστήριο υποχρεούται να κάνει χρήση της ευχέρειας αυτής εάν διαπιστώσει ότι, αντιθέτως προς ό,τι προκύπτει από την απόφαση του High Court (ανώτερου δικαστηρίου) της 1ης Ιουνίου 2018, οι ζητούμενες πληροφορίες δεν εμπίπτουν στην προβλεπόμενη για τις «εσωτερικές επικοινωνίες» εξαίρεση από το δικαίωμα πρόσβασης σε περιβαλλοντικές πληροφορίες.

81 Επιπλέον, όπως επισήμανε, κατ’ ουσίαν, η γενική εισαγγελέας στα σημεία 56 έως 58 των προτάσεών της, προκύπτει ότι, βάσει του ιρλανδικού νομικού συστήματος, το γεγονός ότι ένας διάδικος δεν είχε τη δυνατότητα να ασκήσει ένδικο μέσο κατά δικαστικής αποφάσεως η οποία περιέχει διαπίστωση που έχει περιβληθεί την ισχύ δεδικασμένου μπορεί να ασκεί επιρροή για την άσκηση της εν λόγω διακριτικής ευχέρειας. Επομένως, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν η Right to Know είχε πράγματι τη δυνατότητα να ασκήσει ένδικο μέσο βάλλον κατά της διαπίστωσης που περιλαμβάνεται στην απόφαση του High Court (ανώτερου δικαστηρίου) της 1ης Ιουνίου 2018, κατά την οποία η αίτηση της 8ης Μαρτίου 2016 για πρόσβαση στις περιβαλλοντικές πληροφορίες ενέπιπτε στην εξαίρεση σχετικά με τις «εσωτερικές επικοινωνίες». Σε αντίθετη περίπτωση, οι αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας επιβάλλουν στο αιτούν δικαστήριο να κάνει χρήση της διακριτικής του ευχέρειας.

82 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο, το τρίτο και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 6 της οδηγίας 2003/4, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει ότι η αρχή του δεδικασμένου εμποδίζει πρόσωπο το οποίο πέτυχε, με μια πρώτη δικαστική απόφαση, την ακύρωση αποφάσεως που είχε απορρίψει την αίτησή του για πρόσβαση σε περιβαλλοντικές πληροφορίες να προβάλει, στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ των ίδιων διαδίκων σχετικά με τη νομιμότητα δεύτερης αποφάσεως για την ίδια αίτηση πρόσβασης, η οποία εκδόθηκε προκειμένου να δοθεί συνέχεια στην πρώτη δικαστική απόφαση, αιτίαση αντλούμενη από παράβαση του άρθρου 4 της οδηγίας 2003/4, στην περίπτωση που η αιτίαση αυτή απορρίφθηκε με την πρώτη δικαστική απόφαση, χωρίς τούτο να μνημονεύεται στο διατακτικό της, και η πρώτη δικαστική απόφαση έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου, ελλείψει ασκήσεως ενδίκου μέσου το οποίο θα μπορούσε να έχει ασκήσει ο αιτών την πρόσβαση. Εντούτοις, εφόσον οι εφαρμοστέοι εσωτερικοί δικονομικοί κανόνες τού το επιτρέπουν, το εθνικό δικαστήριο πρέπει να παρέχει στο πρόσωπο αυτό τη δυνατότητα να προβάλει την ως άνω αιτίαση προκειμένου να αποκατασταθεί, εφόσον παρίσταται ανάγκη, η συμβατότητα της επίμαχης στην κύρια δίκη καταστάσεως με τη νομοθεσία της Ένωσης.

Επί των δικαστικών εξόδων

83 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ’ αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Το άρθρο 4 της οδηγίας 2003/4/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2003, για την πρόσβαση του κοινού σε περιβαλλοντικές πληροφορίες και για την κατάργηση της οδηγίας 90/313/ΕΟΚ του Συμβουλίου,

έχει την έννοια ότι:

– η εξαίρεση του άρθρου 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε′, της οδηγίας 2003/4 για τις «εσωτερικές επικοινωνίες» καλύπτει τις πληροφορίες οι οποίες κυκλοφορούν εντός μιας δημόσιας αρχής και οι οποίες, κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης πρόσβασης που τις αφορά, δεν έχουν εξέλθει της εσωτερικής σφαίρας της αρχής αυτής, ενδεχομένως μετά τη λήψη τους από την εν λόγω αρχή και εφόσον δεν έχουν τεθεί ή δεν θα έπρεπε να έχουν τεθεί στη διάθεση του κοινού πριν από τη λήψη αυτή·

– η εξαίρεση του άρθρου 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, της εν λόγω οδηγίας για τις «διαδικασίες των δημόσιων αρχών» καλύπτει μόνο τις πληροφορίες που ανταλλάσσονται στο πλαίσιο των τελικών σταδίων των διαδικασιών λήψης αποφάσεων των δημόσιων αρχών, τα οποία ορίζονται σαφώς ως διαδικασίες διαβουλεύσεων από το εθνικό δίκαιο και για τα οποία το εθνικό δίκαιο προβλέπει υποχρέωση εμπιστευτικότητας· και

– η σωρευτική εφαρμογή των εξαιρέσεων από το δικαίωμα πρόσβασης που προβλέπονται, αντιστοίχως, στο άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε′, και στο άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, της ίδιας οδηγίας αποκλείεται για τον λόγο ότι η δεύτερη διάταξη για την προστασία των «διαδικασιών των δημόσιων αρχών» υπερισχύει της πρώτης για την προστασία των «εσωτερικών επικοινωνιών».

2) Το άρθρο 6 της οδηγίας 2003/4, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας,

έχει την έννοια ότι:

δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει ότι η αρχή του δεδικασμένου εμποδίζει πρόσωπο το οποίο πέτυχε, με μια πρώτη δικαστική απόφαση, την ακύρωση αποφάσεως που είχε απορρίψει την αίτησή του για πρόσβαση σε περιβαλλοντικές πληροφορίες να προβάλει, στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ των ίδιων διαδίκων σχετικά με τη νομιμότητα δεύτερης αποφάσεως για την ίδια αίτηση πρόσβασης, η οποία εκδόθηκε προκειμένου να δοθεί συνέχεια στην πρώτη δικαστική απόφαση, αιτίαση αντλούμενη από παράβαση του άρθρου 4 της οδηγίας 2003/4, στην περίπτωση που η αιτίαση αυτή απορρίφθηκε με την πρώτη δικαστική απόφαση, χωρίς τούτο να μνημονεύεται στο διατακτικό της, και η πρώτη δικαστική απόφαση έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου, ελλείψει ασκήσεως ενδίκου μέσου το οποίο θα μπορούσε να έχει ασκήσει ο αιτών την πρόσβαση. Εντούτοις, εφόσον οι εφαρμοστέοι εσωτερικοί δικονομικοί κανόνες τού το επιτρέπουν, το εθνικό δικαστήριο πρέπει να παρέχει στο πρόσωπο αυτό τη δυνατότητα να προβάλει την ως άνω αιτίαση προκειμένου να αποκατασταθεί, εφόσον παρίσταται ανάγκη, η συμβατότητα της επίμαχης στην κύρια δίκη καταστάσεως με τη νομοθεσία της Ένωσης.

(υπογραφές)